

NALEZIENIE (51) sb n

a oraz pierwsze i drugie e jasne; końcowe e pochylone.

sg N nalezieniē (11); -é (1), -(e) (10). ◇ G nalezieniā (25). ◇ D nalezieniu (4). ◇ I nalezieni(e)m (1). ◇ L nalezieniu (10).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Znalezienie, odnalezienie (przeważnie o obiektach zagubionych lub takich, o istnieniu których się wie); inventio Calep, Cn; inventus Mącz; repertus Cn (40) : Mącz 483a; Inventio – Nalezienie. Calep 558b; SiebRozmysł H.*

nalezienie kogo, czego (16): A widząc Cefarz że Euſtháchius áni dla zwycięſthwá áni dla náleżenia fwyh niechciał offiárować/ nápomionął go áby offiárował. *HistRzym* 132v, 132v; *SkarŻyw* 396, 396 żp; O Pánie Boże/ ktoryś cudá męki twoiey wznowił/ w przeſlawnym náleżeniu Krzyża zbáwiennego *LatHar* 388, 237, 503, 515 marg; Iáko tu Szczepan S. z wielkim nabożeńſtwem był pogrzebiony: ták nie mnieyſze nabożeńſtwo ludzi Chreſcĳjáińſkich pokazało ſię w náleżeniu y przenieſieniu tegoż ciaála iego *WujNT* 428, 382; *SkarKaz* 518b. Cf *Zestawienia*.

W róznych połączeniach strukturalnych z wyrazami: szukać, szukanie, sperowanie, śledzenie (5): Iezn [!] ktoris twym miłofniko^m z żądzą ciebie ſzukać dał ale ſkuthek nalezenia do Galileiey odłożył. ſmi. ſie nadn. *TarDuch* C7v; Investigatio, Sperowanie/ śledzenie/ y nálezenie. *Mącz* 490e; iáka była ich [mędrców] ćierpliwoſć/ praca/ y mętwo w ſzukaniu: iáka rádoſć w náleżeniu: iáká pokorá w pokłonie *SkarŻyw* 26; *LatHar* 237; *SkarKaz* 518b.

W przeciwstawieniach: »niewiadome pozostanie, stracenie ... nalezenie« (2): Páno niewiadomym pozofćaniem Syná twego w Koſciele/ wielce záſmucona/ y potym dnia trzećiego náleżeniem iego miedzy Doktorámi znácznie vwefelona *LatHar* 503; Vćielzne Pána Iezufa/ po fćráceniu w Koſciele/ miedzy Doktorámi náleżenie. *LatHar* 515 marg.

Zestawienia: »Nalezienie Świętego Krzyża« = *ſwięto koſcielne obchodzone 3 maja* [w tym: dzień *Nalezienia Krzyża Świętego* (3), *Nalezienie* (1)] [szyk zmienny] (6): *Goski* A8v; W dzień náleżenia Krzyża S. Antiphoná Koſcielna. *LatHar* 387, ++3, 742; *WujNT* 311 marg, Vvvvv4.

»Nalezienie (Świętego) Szczepana« = *ſwięto koſcielne obchodzone 3 sierpnia* (2): *Goski* A11v; *Nálezienie S. Szczepaná męcz: pierwſzego. LatHar* ++4v.

a. *W tekstach:* *Znalezienie odpowiedniego miejsca (15) :* tam wſzitkie członki rzędem wypifuiąc aż do nog, aby tim łatwieyſze mogło być nalezenie gdyby kto o kthorim członku chciał ſzukać znamionowania obyczaioiw *GlabGad* M2; *GroicPorz* nn; *KrowObr* Qq4; *SienLek* 34v; Reieſtr Rzeczy Czelnieyſzych w tych kſiázkách opifánych/ dla pręťzego y łácnieyſzego náleżenia/ według porzádku obiecádlá ſpifány. *CzechRozm* *; *WujNT przedm* 25.

nalezienie czego (8): OpecŻywSandR nlb 2; Ktorifz regeſtr iefł dla łacne⁸⁰ nalezenia ktoreykolwiek niemoczy *FalZioł* [‡]a; *Leop* AAA2; *SienLek* a3, Aaaa; A tu iuż będzie Argument to iefł krotkie połozenie porzádkiem wczynione ná każdą Roſpráwę z oſobná/ [...] dla pręťzego náleżenia czego potrzebá. *RejAp* BB7v; *Oczko* [41]; *SarnStat* 1306.

W charakterystycznych połączeniach: dla łacnego (łácnieyſzego) (2), łatwieyſzego (2), pręťkiego (pręťszego) (7), rychlejszego nalezenia; nalezenie łatwie, łatwiejsze.

Wyrażenia: »rejestr (abo sposob) nalezienia, dla nalezienia« (2 : 2): Reieſtr łatwiego nalezienia dzieiow albo kapitula. *OpecŻywSandR nlb* 2; *Leop AAA2*; Reyeſtr dla rychleyſzego nalezienia rzeczy tych/ które ſye w tych Książkách zamykaią. *Oczko* [41]; *SarnStat* 1306.

»ukazacz nalezienia, dla nalezienia« (1:1): Vkázácz Końſkich chorób y inych niedoſtátków: dla prętkiego nalezienia pomocy/ czáfu nagłey potrzeby. *SienLek Aaaa*; Vkázácz nalezienia *SienLek S[ss]v žp*.

2. Uzyskanie, osiągnięcie [czego] (7) : Ale my niebądźmy ſynowie z chronienia ku pothępieniu/ ále wiary ku nalezieniu duſſe [*in adquisitionem animae*]. *Leop Hebr* 10/39; wpádną w on ſrogi á w on okrutny doł/ w kthorym iuż żadnego ráunku áni żadnego nalezyenia miłofierdzia nie hędzye. *RejPos* 170v; dokończyć miał thego obiecánego miłofierdzia iego/ á vkázáć mu wſzythki drogi y wſzythki poſthępki ku nalezyeniu łáſki ſwiętey iego *RejPos* 295, 177v, 271v, 275v.

a. mat. Uzyskanie wyniku działania (1) : Reguła nalezienia. *KłosAlg* H3.

3. Wymyślenie (2) : niektore [*umysły*] ſą nierychłe w nalezieniu/ á wſzákoſz skuteczne w roſſátku. A tak oni pierwſzy/ ktorzy tak chutki dowcip maią/ ku zadawaniu godnieyſzy ſą: á ci poſledniyſzy [!]/ ku odpowiadaniu. *KwiatKsiąż* Kv.

a. Rozwikłanie trudnej kwestii [czego] (1) : Gdyż ták przyrodzenié náſze ſpráwiło/ ábyſmy z iáwnych y wiadomych nam rzeczy/ poſthępowáli ku rzeczam táiemnym y niewiadomym [...] (*marg*) Drógá ku nalezieniu rzeczy trudnych (-). *OrzQuin* H4.

b. [praw. Wyrażenie: »z nalezienia prawa« = *na mocy wyroku sądu*: A thak nalyesly myedzy nymy, ysz Jan Therlyczka dal snalyezenya prawa konopszkyego sterzy slothe po trzy vyerdunki *ProtokWoźnik* 91.]

4. Szukanie (2) : yſz moze bycz nalezyenye wrzeczach ſthworzonych nad czo myedzy ſthworzenym nycz czyſzego [!] nycz nyemoze bycz nalezyono a to yeſt marya panna *PatKaz I* 12; Quaestio, Investigatio, actus quaerendi – Naliezceme pytame, moczenie [*lege*: nalezienie, pytanie, męczenie]. *Calep* 884a.

Synonimy: **3. wymyślenie; 4. szukanie.**

Cf **NALEŻĆ**